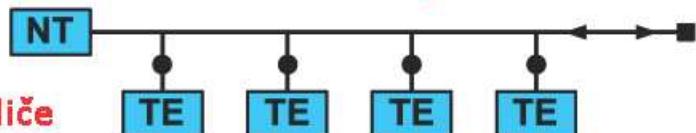

Signalizačný systém DSS1

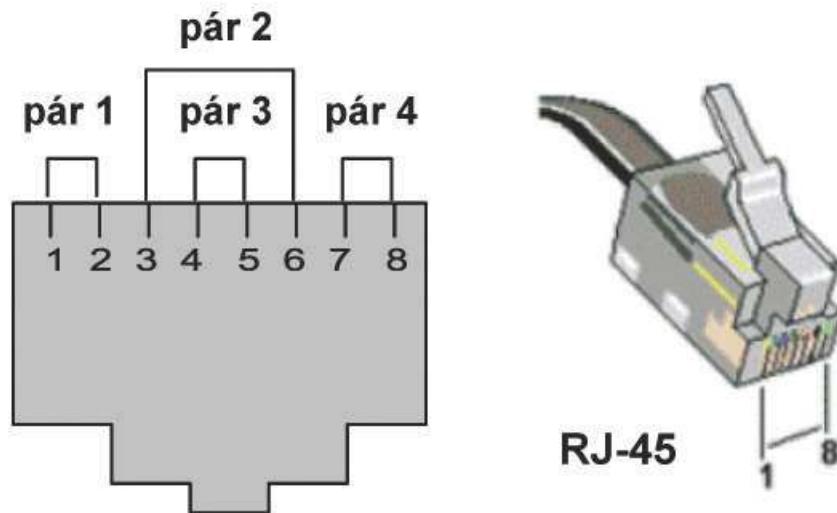
Základný prístup

- $2B + D$ (2×64 kbit/s + 16 kbit/s): **B kanály sú od seba nezávislé**
- zapojenie: point-to-point, point-to-multipoint,
- point-to-point: v referenčnom bode S, alebo T je v tom istom čase len jeden vysielač a jeden prijímač,
- point-to-multipoint: v referenčnom bode T, alebo S je viacero TE súčasne aktívnych,
- referenčný bod S_0 , - **rozhranie S**
- v prípade pripojenia viacerých terminálov sa používa **pasívna zbernice**
(max. 8 terminálov)

Dve dvojdrôtové vedenia
2 prichodzie a 2 odchodie vodiče

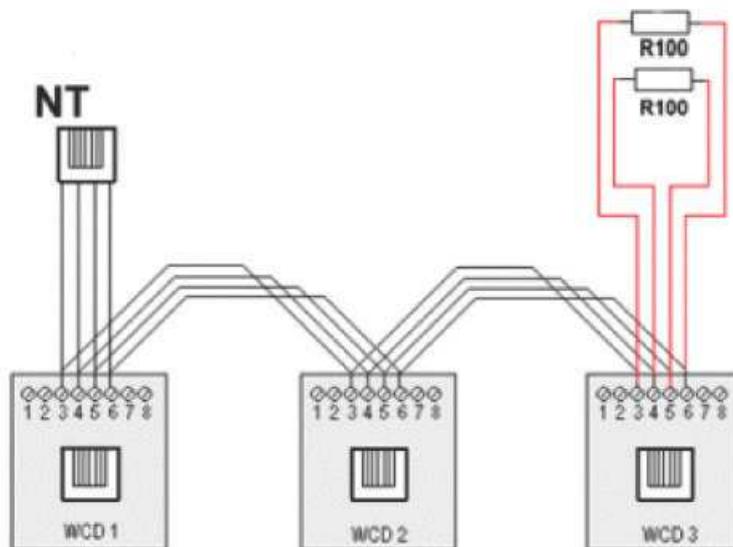

Základný prístup

konektor pre pripojenie ISDN zariadenia k S₀ zbernicí

Základný prístup

príklad rozvodu zbernice S_0

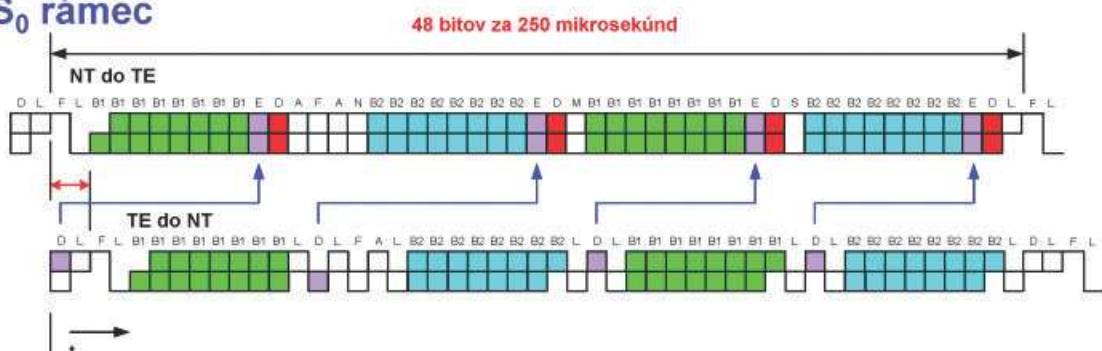
Základný prístup

Funkcie potrebné pre spoluprácu NT a TE na rozhraní:

Základný prístup

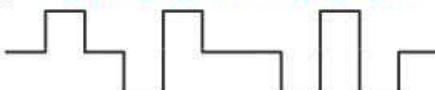
S₀ rámec

- 48 bitov, vysielania rámcu trvá 250us ($48 * 4000 = 192$ kbit/s),
- 4 bity pre D kanál, po 16 bitov pre B1 a B2 kanál (spolu 32 bitov),
12 bitov na riadenie prenosu medzi TE a NT,
- E bity (vysielané z NT do TE): opakovane vysielajú D bity prijaté z TE,
- D echo kanál: **riadenie prístupu viacerých TE na D kanál**

Základný prístup

- L bit: odstraňuje jednosmernú zložku,
- F, F_A : ohraničenie rámcov a podrámcov,
- M: multirámcový bit (slúži na vytváranie multirámcov),
- ...
- linkový kód medzi TE a NT: pseudo-ternary kód
  - binárna jednotka reprezentovaná nulovým linkovým signálom,
  - binárna nula je reprezentovaná pozitívnym alebo negatívnym linkovým signálom (každá nasledujúca nula mení polaritu signálu).

Binárna hodnota   0 1 0 0 1 1 0 0 0 1
Linkový kód

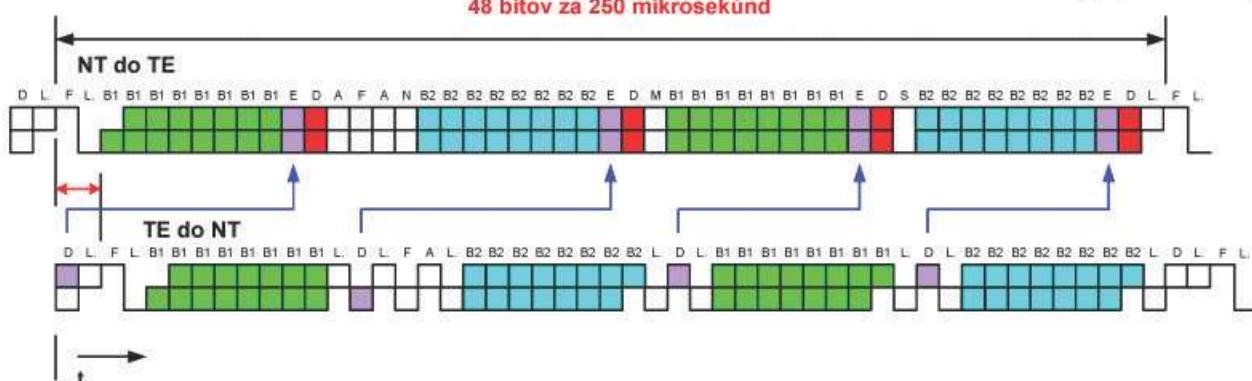
prvá binárna nula, za L vyrovnávacím rámcovým bitom, má takú istú polaritu ako vyrovnávací bit

Základný prístup

Prístup na zbernicu

- CSMA/CD (Carrier Sense Multiple Access with Collision Detection),
- **Každé TE samostatne kontroluje prístup na zbernicu, rozoznáva a odstraňuje kolízie**
- možnosť riešenia problému: zriadíť spoločný kanál, na ktorom sa dajú rozoznávať stavy zbernice a kolízie (D echo kanál),
- NT prijíma informáciu z D kanála a vysiela ju späť pomocou D echo kanála,
- rámc vysielaný z TE do NT je oneskorený o 2 bity oproti rámcu z opačného smeru.

Základný prístup

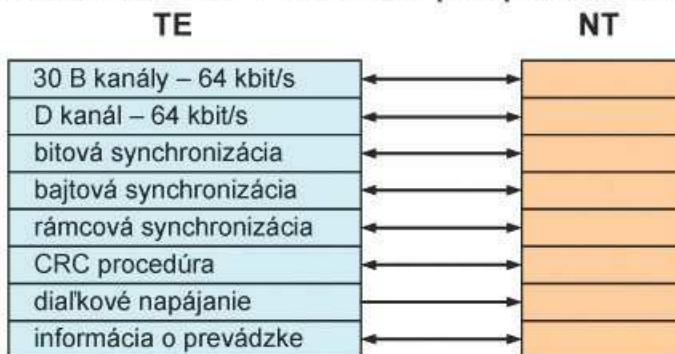
- každý D bit v smere z TE do NT je echovaný najbližším E bitom v rámci v smere z NT do TE,
- prijímacia strana prijme E bit a porovnáva ho s D bitom, ktorý naposledy vyslal,
- ak sú zhodné: pokračuje vo vysielaní
- ak nie sú zhodné: prestane vysielat dátá

Základný prístup

- pokojový stav znamená vysielanie jednotiek v D echo kanále,
- počet po sebe idúcich jednotiek slúži na rozoznanie priority,
- žiadna správa v signalizačnej informácii nemá viac ako 6 po sebe idúcich jednotiek,
- **príjem viac ako 6 jednotiek znamená voľný kanál**

Primárny prístup

- všetky kanály majú rovnakú rýchlosť 64 kbit/s,
- len v konfigurácii **Point-To-Point**
- funkcie potrebné na S/T rozhraní pre prvú vrstvu,

- CRC: zabezpečuje ochranu proti chybnému rámcovaniu,
- dve možnosti prístupu: prístup 2,048 Mbit/s a 1,544 Mbit/s.

Primárny prístup

Prístup primárnym multiplexom 2048 kbit/s

- odporúčanie **G.704**

Primárny prístup

- prvý bit nultého kanála v rámci je určený na CRC procedúru,
- 8 základných, po sebe idúcich rámcov tvorí multirámec
 $(8 \times 256 \text{ bitov} = 2048 \text{ bitov})$,
- CRC procedúra je vykonávaná na multirámci.

CRC procedúra výsledkom sú 4 byty

- 2048 bitov je prezentovaných polynómom s koeficientami 0 a 1,
- blok je násobený x^4 a následne delený polynómom $x^4 + x + 1$
(je použitá operácia modulo 2),
- výsledok je prenášaný v definovaných štyroch bitoch v 0. kanáloch rámcov ďalšieho multirámca smerom k prijímaču.

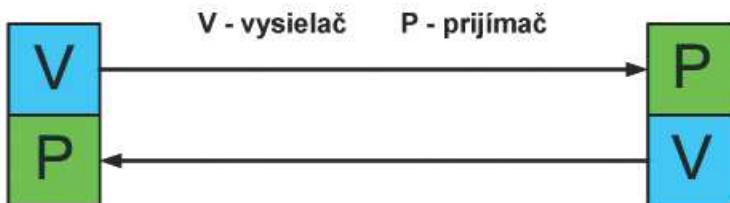
Prenos na referenčnom bode U

- prenos medzi NT a LT,
  - v prípade prenosu primárnym multiplexom, referenčný bod U je realizovaný **štvordrôtom**, optickým káblom, alebo rádio-releovým spojom,
  - v prípade základného prístupu môže byť signál prenášaný **dvojdrôtom alebo štvordrôtom**
-
- 1) Prenos signálu po štvordrôtovom vedení
  - 2) Prenos signálu po dvojdrôtovom vedení
  - 3) Obojsmerný prenos s echo-kompenzátorom

Prenos na referenčnom bode U

Prenos signálu po štvordrôtovom vedení

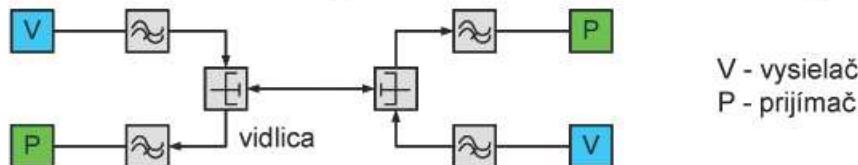
- pre každý smer komunikácie je rezervovaný jeden pári vodičov,
- výhoda: z hľadiska riadenia je to najjednoduchší spôsob,
- nevýhoda: vysoké náklady na štvordrôt.

Prenos na referenčnom bode U

Prenos signálu po dvojdrôtovom vedení

- smery prenosu nie sú priestorovo oddelené
- a) frekvenčný multiplex
  - signály v oboch smeroch majú odlišné nosné frekvencie,

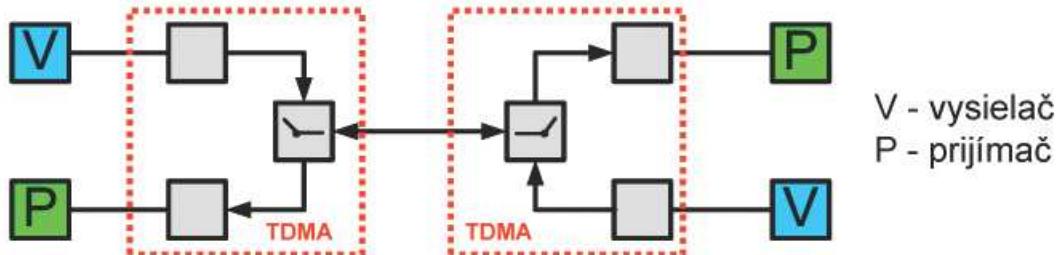
- nevýhody: v oboch smeroch je nutná veľká rýchlosť prenosu, tlmenie nedovoľuje veľké vzdialenosť bez zosilňovačov, pre moduláciu a demoduláciu sú potrebné analógové filtre, nie je ekonomicky výhodný.

Prenos na referenčnom bode U

Prenos signálu po dvojdrôtovom vedení

b) časový multiplex

- ping-pong metóda (komunikácia v oboch smeroch delená do časových okien),

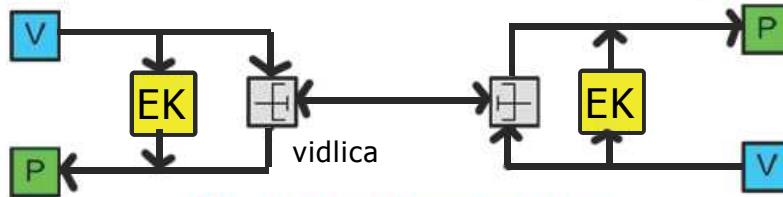

- potrebná pomerne veľká rýchlosť prenosu (2B + D + synchronizácia),
- zvýšenie dosahu je možné vysielaním dlhších rámcov
($n \times 125$ mikrosekúnd, používaná hodnota je 250 mikrosekúnd).

Prenos na referenčnom bode U

Obojsmerný prenos s echo-kompenzáciou

- signály sú prenášané v oboch smeroch súčasne a na tej istej frekvencii,

EK - Echo Kompenzátor

- princíp: **v prijímači sa rušia signály, ktoré boli na vedenie vyslané vlastným vysielačom**
- výhody: jednoduché nasadenie v reálnej prevádzke, menší vplyv rušenia a tlmenia na prenosovej linke, prenos na veľké vzdialenosť (až 8 km).

Signalizácia

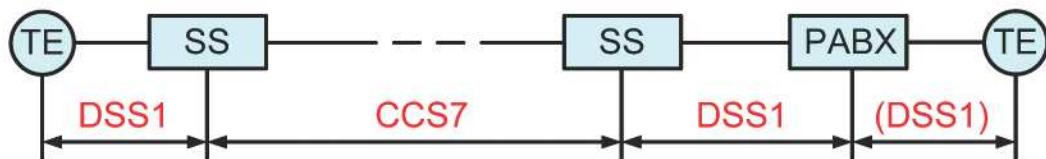
- ISDN - **synchrónny prenos s prepájaním okruhov,**
- spojovo orientovaný mód: teda je nutná fáza zostavenia a zrušenia spojenia => **signalizácia.**

Signalizácia

- prenos, prepájanie a *processing* riadiacich signálov,
- predstavuje výmenu riadiacich informácií medzi koncovými zariadeniami, medzi koncovými zariadeniami a sieťou a medzi sieťovými uzlami navzájom.

Signalizácia

SS - spojovací systém

DSS1 - signalizácia medzi účastníkom a spojovacím systémom

(protokol D kanála - LAPD protokol) (Q.920 – Q.940)

CCS7 - signalizácia medzi spojovacími systémami

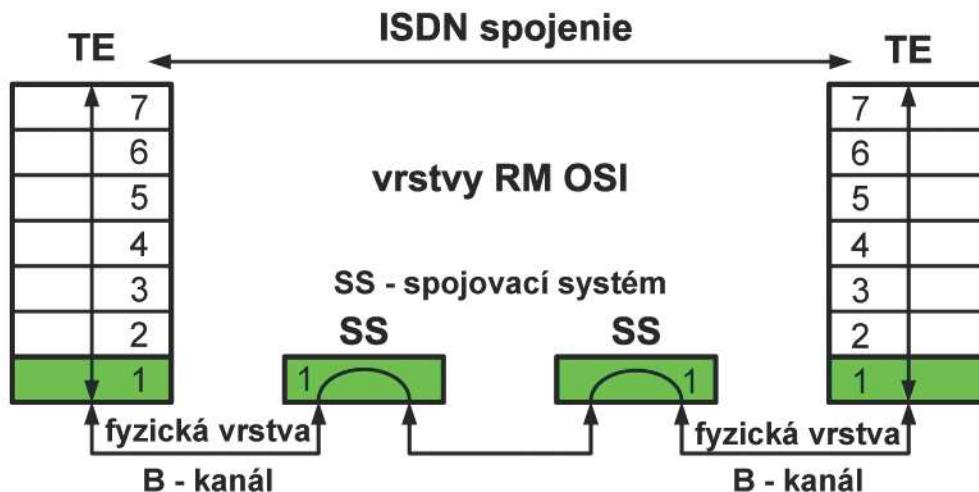
(SS7, signalizačný systém č. 7) (Q.700 - Q.795)

Signalizácia - DSS1

- pre prenos riadiacej informácie medzi účastníkom a spojovacím systémom slúži signalizačný D kanál (16 kbit/s alebo 64 kbit/s)
- prenos signalizácie medzi:
  - koncovým zariadením (KZ) a verejným spojovacím systémom,
  - verejným spojovacím zariadením a viacerými KZ,
  - **verejným spojovacím zariadením a PABX**
  - PABX a KZ.

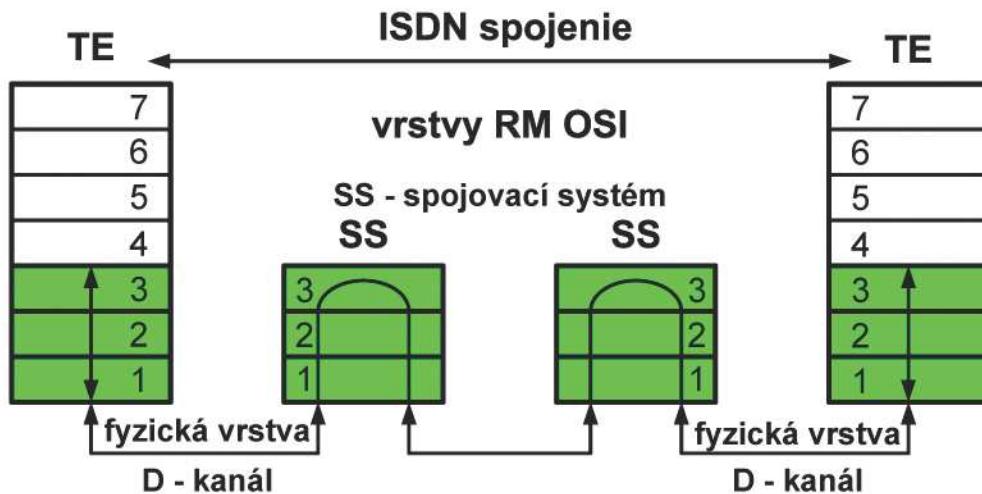
Signalizácia - DSS1

- na prenos používateľskej informácie sa využíva **1. vrstva modelu (fyzická vrstva)**

Signalizácia - DSS1

- na vykonávanie signalizačnej funkcie sa využívajú **tri spodné vrstvy modelu (fyzická, linková, sieťová)**

Signalizácia - DSS1

Fyzická vrstva

- prenos toku bitov na fyzickom prenosovom médiu v oboch smeroch,
- fyzické médium je totožné pre B a D kanál.

Linková vrstva (Q.921)

- využíva služby fyzickej vrstvy,
- zabezpečuje spoľahlivý a bezchybný prenos dát,
- **LAPD protokol (link Access Procedure on the D channel)**

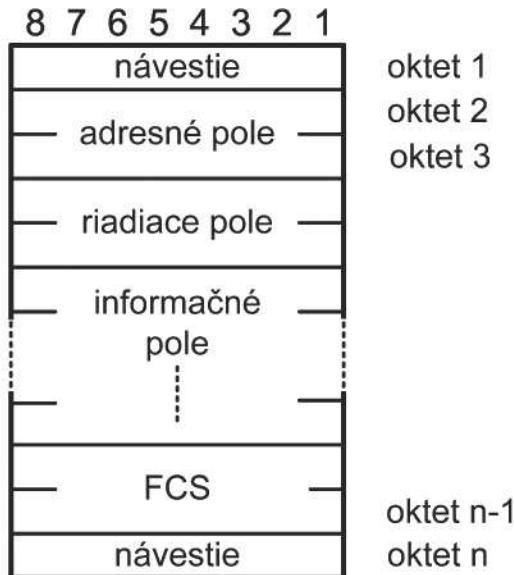
Signalizácia - DSS1 (linková vrstva)

Funkcie linkovej vrstvy

- vytvorenie spojenia vo vrstve 2,
- vytvorenie rámca na transparentný prenos informácie z vrstvy 3,
- kontrola správneho poradia rámcov,
- detekcia chýb pri prenose,
- opakované vysielanie rámcov v prípade zistenej chyby pri prenose,
- riadenie toku dát,
- údržba a riadenie funkcií vo vrstve 2.

Signalizácia - DSS1 (linková vrstva)

LAPD rámec

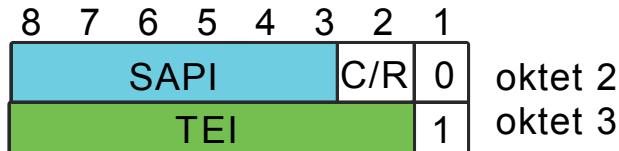

či došlo k chybe
alebo nie

Signalizácia - DSS1 (linková vrstva)

- návestie (flag): 01111110

- adresné pole:

SAPI (Service Access Point Identifier): 6 bitov

(určuje, ktorý bod prístupu k službe je využívaný)

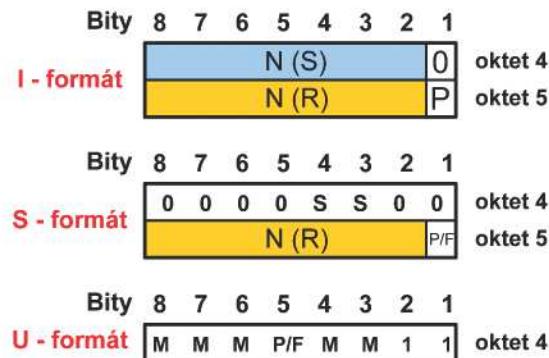
SAPI=0 - signalizácia, SAPI=63 - manažmentové funkcie

TEI (Terminal Endpoint Identifier): 7 bitov

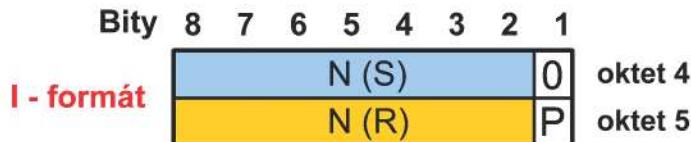
C/R: príkaz / odpoveď (1 bit)

Signalizácia - DSS1 (linková vrstva)

- **riadiace pole:** má dĺžku 1 alebo 2 bajty podľa typu rámca
- formáty rámcov:
  - I-rámec: **prenos sériovo číslowanej a potvrdzovacej informácie**
  - S-rámec: **pre účely riadenia a dohľadu**
  - U-rámec: **prenos nečíslowanej a nepotvrdzovanej informácie**

Signalizácia - DSS1 (linková vrstva: I - rámce)

- vysielané I-rámce obsahujú **vysielajúce poradové číslo N(S)** (Send Sequence Number) a **prijaté poradové číslo N(R)** (Receive Sequence Number),
- N(R) **potvrdzuje bezchybné prijatie všetkých I-rámcov** (vyšlané až do poradového čísla $N(S)=N(R)-1$),
- použitie oknovej metódy (t.j. nie je potrebné potvrdzovanie každého rámca), **koľko I rámcov je možné potvrdiť naraz**
- veľkosť okna je daná rozdielom medzi N(S) a N(R): 127.

Signalizácia - DSS1 (linková vrstva: I - rámce)

- informačné pole

- nesie informáciu zo sietovej vrstvy D-kanála,
- variabilná dĺžka (max. 256 bajtov).

- pole pre kontrolu sekvencie rámcov

(FCS - Frame check sequence field)

- detektuje chyby pri prenose na D-kanále,
- CRC procedúra na adresnom, riadiacom a informačnom poli.

Signalizácia - DSS1 (linková vrstva: U, S - rámce)

U-rámce

- zostavenie a zrušenie spojenia vo vrstve 2,
- príkazy: SABME (Set Asynchronous Balance Mode Extended)
DISC (Disconnect).

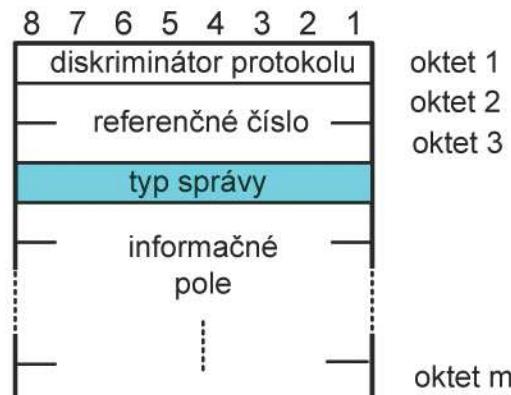
S-rámce

- riadenie prenosu informácie.

Signalizácia - DSS1 (siet'ová vrstva)

Siet'ová vrstva (Q.931)

- výstavba, udržiavanie a rušenie spokjení
- riadenie doplnkových služieb,
- komunikovanie pomocou správ prenášaných v informačnom poli protokolu linkovej vrstvy.

Signalizácia - DSS1 (siet'ová vrstva)

- **diskriminátor protokolu:** určuje typ protokolu v sieťovej vrstve
  - pre UNI signalizáciu: 00001000,
  - pre prenos používateľskej informácie v D-kanále: 00000000 - 00000111.
- **referenčné číslo**
  - určuje vzťah medzi vysielanou signalizačnou správou a spojením,
  - **je platné len pre spojenie medzi terminálom a ústredňou**
  - rôzne referenčné čísla pre viaceré signalizačné procedúry.
- **typ správy**
  - identifikuje vysielanú signalizačnú správu,
  - 4 skupiny signalizačných správ.

Signalizácia - DSS1 (siet'ová vrstva)

a) Správy pre zostavenie spojenia

Alerting, Call Proceeding, Connect, Connect Acknowledge, Progress,
Setup, Setup Acknowledge

b) Správy pre zrušenie spojenia

Disconnect, Release, Release Complete, Restart, Restart
Acknowledge

c) Správy počas spojenia

Resume, Resume Acknowledge, Resume Reject, Suspend, Suspend
Acknowledge, Suspend Reject, User Information

Signalizácia - DSS1 (siet'ová vrstva)

d) Rôzne správy

Segment, Congestion Control, Information, Facility, Notify, Status,
Status Enquiry

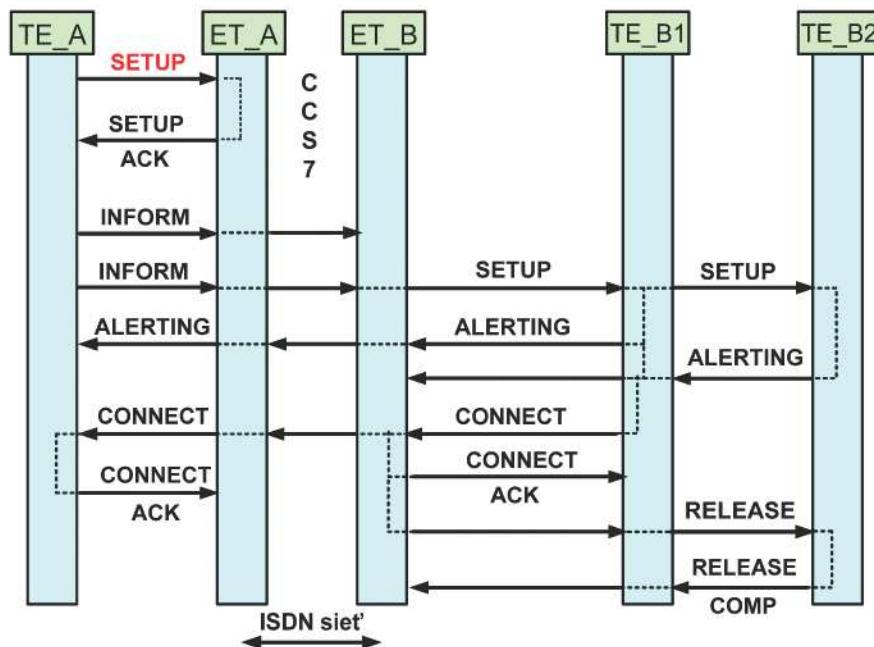
- informačné pole

- **prenáša obsah signalizačnej správy**

- informácie potrebné na riadenie spojenia

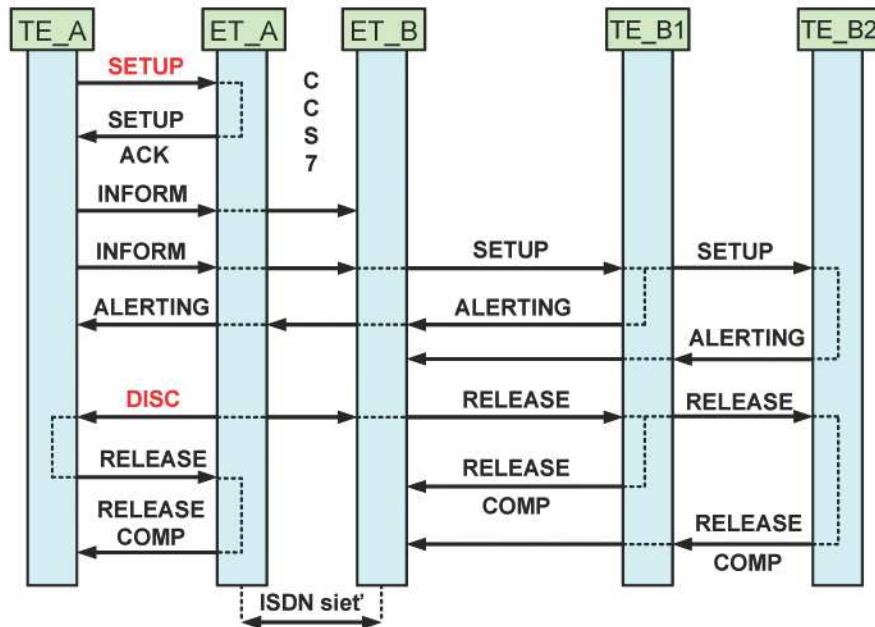
napr.: číslo volaného účastníka, číslo volajúceho účastníka,
typ požadovanej služby, ...

Signalizácia - DSS1

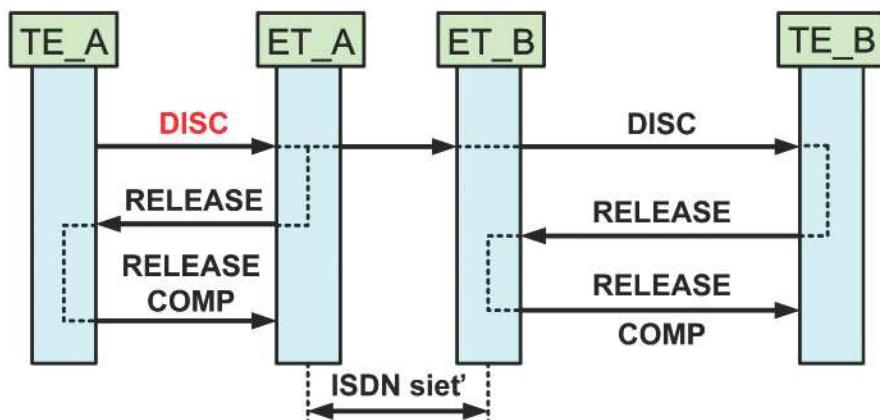
Výstavba spojenia pomocou signalizačných správ (volanie na viaceré terminály)

Signalizácia - DSS1

Neúspešná výstavba spojenia pomocou signalizačných správ

Signalizácia - DSS1

Ukončenie hovoru zo strany A